

LINDA STIFT
VOLOVSKA GLAD

LEYKAM
international

LINDA STIFT
VOLOVSKA GLAD

Zagreb, 2022.

LINDA STIFT
VOLOVSKA GLAD

roman

S njemačkoga prevela
Vedrana Gnjidić

LEYKAM international

NAKLADNIK

Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA

Jürgen Ehgartner

UREDNIKA

Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S NJEMAČKOGA

Vedrana Gnjidić

LEKTURA I KOREKTURA

Neli Mindoljević

© 2022 Leykam international d.o.o., Zagreb

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati
ni na bilo koji drugi način reproducirati bez nakladnikova
pismenog dopuštenja.

Naslov originala: „Stierhunger“. © 2017 Deuticke in der
Paul Zsolnay Verlag Ges.m.b.H., Wien

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulture
i medija
Republic
of Croatia
Ministry
of Culture
and Media

Gefördert durch das Bundesministerium Kunst, Kultur,
öffentlicher Dienst und Sport Österreich.

ISBN 978-953-340-139-3

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i
sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001128652.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI

Shutterstock

FOTOGRAFIJA AUTORICE

©Deuticke / Heribert Corn

Sebi

Ne mogu ni požderati onoliko koliko mi se bljuje!

MAX LIEBERMANN, 1933.

Prva knjiga

PROMATRALA JE ružičaste i zelene kremšnite, glazurom orošene tortice i zahtjevne Baiser torte naslagane u izlogu slastičarnice. Njezina je haljina dodirivala tlo, ispod ruba provirivali su samo vrhovi cipela. Bila je vunena i crna, s čipkastom mantiljom prebačenom preko ramena čiji su neravni rubovi završavali pod pazusima. Prilično neprikladna odjeća za topao početak svibnja. Izgledalo je kao da se ne želi odlučiti, nego se samo radovati svijetlim i tamnim slojevima čokolade, bijelim hrpicama slatkog vrhnja i šareno obojenim zabatima od šećera. U trenutku kad sam je htjela zaobići – žurilo mi se tog petka navečer, supermarket se zatvarao za pola sata – žena se okrenula i bez ustručavanja pogledala me ravno u oči. Istovremeno je ispustila svoju torbicu na pod. Hihotala se rukom pokrivajući usta. Sagnula sam se i podigla torbicu. Ona ju je uzela, pogledala ožiljcima prekrivene članke mojih prstiju i svoje oblikovane obrve izvila u oštre lukove. Želite li sa mnom podijeliti kuglof? Cijeli mi je previše, a ovdje ih ne prodaju na pola. To je izrekla s takvom ljubaznošću koja uopće nije pristajala uz njezino maloprijašnje nepristojno buljenje. Nisam uspjela izustiti ni riječ, a već smo zajedno zakoračile u slastičarnicu. Svoju želju objasnila je prodavačici s ružičastim

šeširićem u obliku kutije koji je kopčama za kosu bio pričvršćen za njezinu crnu punđu. Prodavačica je mramorni kuglof prerezala na dvije polovice i upakirala ih u kutije slične onima na njezinoj glavi. Tri eura svaka, molim. Platila sam svoj dio, uzela paketić, htjela se pozdraviti s neobičnom ženom, sada noseći polovicu kuglofa s kojom nisam znala što ću, već godinama jedva da jedem slatko. Ljutila sam se zbog besmislene kupnje koja mi je bila nametnuta i htjela sam otići što prije. Žena je ignorirala moj pokušaj pozdrava. Zna, zapravo je i pola kuglofa previše. Ja i moja domaćica ne možemo pojesti toliko. A ne volim kupovati pojedinačne kriške. Uz to uvijek dolazi svojevrsna tuga, da ne ureknemo, a osim toga budu suhe jer ih se nareže već rano ujutro. Moj je stan odmah iza ugla, učinite mi to veselje, dođite k meni na kavu i kolače. Samo nakratko, neću vas dugo zadržavati. Sada više ne znam zašto, ali otišla sam s njom. Subota je bila uništena. Morat ću ići u supermarket po najvećoj gužvi. A nisam znala ni što ću poslije sa svojom polovicom kuglofa ako se natrpam kolačima kod ove žene. I samo razmišljanje o tome što ću s tom polovicom zadavalo mi je glavobolju. Već sam se ljutila što sam uopće pristala na ovo i sada moram u neki nepoznati stan. Najbolje bi bilo samo ostaviti kolač ovdje negdje, možda će naići netko tko će mu se razveseliti. Vjerojatno bi ipak završio u smeću, tko bi uopće uzeo slastičarske proizvode ostavljene na cesti i

ponio ih kući. Dok je ona i dalje govorila, pokušala sam pogoditi koliko joj je godina. Glas joj je bio vrlo tih. Prisiljavala je slušatelja da se usredotoči na nju. Koža njezina lica bila je potamnjela od sunca i izbrazdana vremenskim uvjetima, kao kod ljudi koji često planinare ili leže na suncu, a oko očiju i kutova usana imala je izražene bore. Usprkos tomu izgledala je mladoliko, gotovo elastično, možda zbog uspravna držanja koje je naglašavalo njezinu visoku i vitku priliku. Tamna joj je kosa bila upletena u kompliciranu pletenicu. Skrenule smo u usku pokrajnju uličicu, udaljenu samo nekoliko ulica od moga stana. Ona je otključala ulazna vrata jedne stare bečke stambeno-najamne kuće, popele smo se na treći kat. Pokušavala sam prikriti svoju zadihanost koliko je god to bilo moguće. Otkad živim u prizemlju, teško mi je penjati se uza stube. Kada smo ušle u stan, prema njoj je doskakutao neki čupavi pas, postavio se na stražnje noge i zagrlio je prednjim šapama. Bio je to irski vučji hrt, velik gotovo poput doge, s grubim sivosmeđim krznom i poklopljenim ušima. Dugačke i tanke noge doprinosile su njegovu iscrpljenom izgledu. Izgledao je točno kao slika koja mi se pojavi pred očima kada se spomene riječ pas i ne misli se na neku određenu pasminu. No radilo se o čistokrvnoj pasmini hrta, staroj više od 1500 godina, koja je gotovo izumrla u 17. stoljeću, a održana je na životu samo križanjem s drugim psima slične

veličine, odnosno *stabilizirana*, kako to kažu uzgajivači pasa. To mi je ispričala Charlotte koja je stalno čitala knjige o pasminama pasa iako sama nije imala psa. *Mješanac*, pomislila sam kad sam ga ugledala. Žena se neko vrijeme hrvala sa psom, a onda podviknula *Ida!*, s histeričnim podtonom. Mora da je to ime zvala već na tisuće puta. Otvorila su se tanka vrata oblijepljena tapetom i debela žena u šezdesetima izišla je, vukući noge, iz malena sobička čija se unutrašnjost prepunjena zastarjelim namještajem nazirala iza nje. Žena je zastala pred otvorom vrata raščupane kose koju je nespreno podigla. Očito je spavala do maloprije, treptala je i lice joj je bilo izgužvano pokazujući naborane tragove jastučića za glavu. Nosila je jednaku crnu haljinu kao i ova druga, bez čipkaste mantilje, ali joj nije baš pristajala, bila je pogrešno skrojena, rukavi su bili predugački i preširoki, a materijal nategnut na ramenima i pod pazuhom. Ona je četiri godine mlađa od mene, nevjerovatno, zar ne? Bila je tako slatka, moja mala Idica, moja kedves Idám, rekla je gledajući me sa strane. A sada? Pogledajte je samo. Ah, svi starimo. Odgurnula je psa od sebe pa Idi, koja je njoj iza leđa na te primjedbe reagirala grimasom, dala upute neka skuha kavu i postavi stol u salonu. Pas me je njuškao, pokušao je ugurati svoju tupu njušku među moje noge, uplašeno sam stisnula bedra. Budući da ovdje nije ništa pronašao, otklipsao je u Idinu sobu i legao. Kada biste

samo znali što sve radim da bih održala svoju figuru, da ne ureknemo! Ali isplati se, mogu jesti što želim i svejedno se ne debljam. Madam jesti kao vrabac, odjednom je Ida doviknula iz kuhinje.

*

Često sam bila nazočna kada su je ušivali u haljine. Tada bih joj čitala Heinea ili pripovijedala o svojoj lijepoj Mađarskoj. Nije se mogla nasititi beskrajnih ravnica, tajnovitih šuma, divljih konja i bajkovitih jahača. Haljine su joj morale prijanjati sasvim uz tijelo, a to je bilo moguće samo ušivanjem. Ispod je voljela nositi malene, vrlo uske košulje. I sama sam hvatala zrak kad bih vidjela kako je pustila da je čvrsto zavežu. Kako je vikala na sobaricu kada bi je ova nedovoljno stegnula, i kako je sobarica onda sopćući i okupana znojem još jače stegnula vrpce, sve dok tkanina nije počela škripati. Obujam njezina struka nije bio širi od 50 centimetara, prosječan muškarac mogao ga je obuhvatiti objema rukama. Nije ni čudo, jedva da je išta jela. Kako bi izgledala još sitnije, nije nosila ni one voluminozne podsuknje koje enormno šire, umjesto toga nosila je duge hlače, ljeti od svilenog trikoa, zimi od najfinije srneće kože.

*

Salon je bio nakrcan tepisima, divanima, stolićima i naslonjačima u rokoko stilu, što je rezultiralo

deprimirajućom intimnošću zbog koje se svaki gost osjećao kao uljez. Na prozorima su visjeli tamno-crveni brokatni zastori. Gnijezdo neke nepoznate vrste. U jednom kutu stajao je ptičarnik u kojem su dvije svjetlosive papige s crvenim perjem u repu i bijelim krugovima oko očiju brbljale jedna s drugom. U drugom kutu bio je postavljen stari televizor, pokraj njega videorekorder, a ispred njega naslonjač za televizor koji se mogao nagnuti, boje zelenog stakla za boce i s osloncem za stopala. Jedini ustupci sadašnjosti. Sadašnjosti otprije 20 godina. Posvuda su bile grubozrnate fotografije iz 19. stoljeća: dječaci u mornarskim odijelima, odjeveni kao gusari, djevojčice u čunjastim, bijelim haljinama s volančićima, žene s cilindrima ili omotane u arapske burnuse, okružene velikim lovačkim psima ili podšišanim pudlicama s lavljom grivom, mladi muškarci u odori sa sabljom opasanom o bok, čak i portret cara Franje Josipa s neizbježnim zaliscima, utjelovljenje uzorne građanštine, i nekoliko slika mlade carice Elizabete, među njima i malena kopija poznate slike na kojoj je Elizabeta samo u spavaćici, a njezina duga puštena kosa na grudima joj je svezana u debeo čvor. Nekoliko karika, poput onih koje upotrebljavaju gimnastičari, visjelo je s dovratka između salona i druge sobe opremljene sličnim tepisima i namještajem. Karike su malčice umanjivale jezivost ambijenta. Dolaskom u tuđi stan uvijek prvo razmišljam o tome

što bi se sve moglo izbaciti da prostor dođe do izražaja. Često je manjak harmonije uzrokovan samo sitnicom, zadržavanjem navika koje su nekada imale smisla, ili nekim provizornim komadom koji se tijekom vremena prilagodio preostalom pokućstvu pa stanarima više ne upada u oči. Ovdje se ništa nije moglo napraviti. Interijer, zajedno s karikama na vratima, na svoj je specifičan način bio savršen, ali krajnje tjeskoban. Što brže izidem odavde, to bolje. Žena koja me je ugostila sada mi se napokon predstavila kao gospođa Hohenembs – nije rekla ime – sjela je u jedinu stolicu s naslonima za ruke. Domaćica je u salon dogurala stolić za serviranje pa na stol postavila narezanu polovicu kolača – kriške su bile debele – lončić s kavom, tri šalice i tri mala tanjura. Kava je pljusnula iz kljuna lončića, a šalice su na tanjurićima zveckale nešto dulje nego što se to moglo očekivati. Nastavile su odzvanjati u ušima. Papige su se glasale nalik zveckanju, to se čak moglo shvatiti kao smijeh. Ida je preko svoje haljine bila navukla bijelu liječničku kutu. Kuta se napinjala na prsima i bila je prekratka, tako da su haljina i predugi rukavi izvirivali ispod nje. Postavila je dvaput preklopljen ubrus na stolnjak preko mrlja od kave koju je upravo prolila, a na nju uramljenu sliku žene koja, u ženskom sjedu na konju, nogu pokrivenih haljinom, pred licem drži lepezu. Utočila je kavu, prvo gospođi Hohenembs, onda meni, pa sebi. Nokti su joj bili izgrizeni do mesa.

To još nisam vidjela kod starijih žena. Ida je skinula radnu kutu, objesila je preko naslona stolice na koju je sjela i pogledala gospođu Hohenembs. Ida je počela jesti tek nakon što je ova uzela jedan tanjur i pincetnim hvatom vršcima prstiju odlomila komad kolača koji je počela grickati. Izgledala je nešto svježije nego malo-prije, popravila je frizuru, a na licu joj više nije bilo tragova jastuka. Zbog korpulentnosti imala je manje bora od gospođe Hohenembs, koju bi se zapravo trebalo opisati kao mršavu, ako ne i ispijenu. Ida je brzo pojela četiri komada jedan za drugim i nakon svakog si ponovno natočila šalicu kave, ne brinući pritom jesmo li gospođa Hohenembs i ja već popile svoju. Gospođa Hohenembs pijuckala je iz svoje šalice, a moja je već bila prazna. Iako mi kava nije bila osobito ukusna – bila je pregorka – iskapila sam je u dva gutljaja. Mrvila sam po tanjuru svoj kuglof. Ako sad pojedem kolač, neću ništa moći pojesti za večeru, mnogo bih radije pojela salatu ili sendvič sa sirom i rajčicama. Ovaj bijedni kolač izbacio me je iz ravnoteže. Što vam je, nije vam ukusno?, upitala je gospođa Hohenembs, pri čemu je svoj nagrizeni kolač držala palcem i kažiprstom kao pileću kost. Strpala sam veliki komad kolača u usta. Otkud Vam to? Kako bih promijenila temu, pitala sam je zašto su posvuda te caričine slike. Slegnula je ramenima i nije odgovorila. Pravila sam se da nisam primijetila to neljubazno ponašanje i s naglašenim sam

se zanimanjem ogledala po prostoriji. Pokazala sam na karike, bile su obješene prilično visoko. Vježbate li na ovima?, pokušala sam po drugi put. Ah, znate, nekad davno jesam! Ponekad se još malo njišem amo-tamo, previše sam se ukočila. Možete rado sami isprobati, ako želite. Mogu vam i objasniti nekoliko vježbi. Ida, spusti karike. Ne, hvala, odbila sam, iako me je zaintrigiralo. U školi je vježbanje na ručama bilo jedino što mi nije bilo grozno. Radije ne bih, moglo bi mi se povraćati od kave, ispričavala sam se. Ida ionako nije reagirala na naredbu, nego si je umjesto toga samo natočila još kave. Uzmite barem još jedan komad, rekla je gospođa Hohenembs i približila mi tanjur za kojim je Ida već bila posegnula, pa je ugrabila u prazno. Uzela sam drugi komad kolača i progutala ga u tri zalogaja.

*

Moja kedvesem sve je rjeđe sudjelovala na velikim obiteljskim objedima. Najčešće su joj jela donosili u njezine odaje, kada bi uopće nešto jela. Nekada bi car došao k njoj na doručak i to bi katkad bio jedini obrok u danu na koji bi zdušno prionula i prilikom kojeg nije provodila svoje čudne dijete. Na početku braka htjela je uvesti bavarsko pivo na svećane večere, ali njezina svekrva to nije dopustila jer to gospodi nije bilo dovoljno otmjeno. To, a i općenito ukočeni ceremonijal prilikom jela dobrano su joj pokvarili želju za zajedničkim jelom, otada je rijetko pila pivo, samo

*prilikom posjeta dvorskoj pivovari u Münchenu, a ina-
če je pila samo mlijeko odabranih koza i normandijskih
krava, cijedene naranče i grozan mesni sok. Na njezinim
omiljenim putovanjima brodom uvijek su morale biti dvije
koze koje su najčešće imale morsku bolest i zato nisu davale
mlijeko. Nisu se htjele popeti u brod, mornari su ih morali
vući za njihove konope uz bok broda. Slično su se osjećale i
neke dvorske dame, samo je moja édes lelkem bila otporna
na morsku bolest kao stari kapetan i čak je u oluji tražila
da je vežu za brodski jarbol, što veća oluja, to joj je bilo
draže.*

*

Odložila sam kolač na kuhinjski stol. Kava me je
uznemirila. Uvijek bi me izbacila iz ravnoteže. Prvi
komad kolača, nakon početna oklijevanja, pojela sam
s kakvim-takvim užitkom, drugi na silu zbog inzi-
stiranja gospođe Hohenembs, treći sam nepozvana
uzela sama, jer je ionako već bilo svejedno. Zaboravila
sam da nikada nije bilo svejedno, neovisno o tome
koliko pojedeš, ne moraš nastaviti jesti samo zato što
je sad već svejedno, nego možeš prestati unatoč tomu.
Promatrala sam tu stvar s tamnim i svijetlim mra-
mornim prugama, poput tankih zastava koje vijore na
vjetru, njezine oble brazde, izgledala je kao popunjena
lepeza. Šećer u prahu na oštrim grebenima i u udolina-
ma na nekim je mjestima prodro u koru tijesta i blijedo

svjetlucaao. Izabrala sam nož iz ladice i pustila ga da lagano klizi kroz kuglof. Komad sam pojela stojeće. Meka, pomalo mrvljiva masa ugodno se rasporedila u mojim ustima. Prepoznala sam okus kakaa i limunove korice, s daškom vanilije. Idući komad narezala sam već nešto deblje, treći sam natrpala žlicama marmelade od marelice koja je već dvije godine neotvorena stajala u hladnjaku, a četvrti sam umočila u veliku šalicu s hladnim kakaom koji sam si u međuvremenu zamiješala. Posljednji sam komad još prerezala na dva dijela, držala jedan u svakoj ruci, namazan debelim slojem maslaca, i naizmjenično grizla jedan pa drugi dok sam čučeci pregledavala što još imam u hladnjaku. Izvadila sam sve što je bilo donekle jestivo i pojela, brzo i šutke. Dan je bio uništen. Lagani me je trans obavio poput svilenog rupca. Otišla sam u kupaonicu i sve opet izbljuvala. Bizarna grimasa izopačenosti koja je pritajeno drijemala u meni ponovno se pokazala. To je bilo prvi put nakon petnaest godina. Uvijek sam znala da nema sigurnosne mreže. Nisam mogla ni očekivati da će biti tako nespektakularno, da ovomu neće prethoditi neka katastrofa poput ljubavnih jada ili otkaza ili smrtnog slučaja. Kao da sam tijekom šetnje izgubljena u svojim mislima promašila skretanje. Svileni se rubac podigao. Posjet jednoj staroj dami bio je dovoljan. Na putu kući razmišljala sam bih li trebala pozvati Charlotte na doručak sutradan i dati joj ostatak kolača. To sada

stvarno nije bilo potrebno, ne mogu vidjeti Charlotte ni po koju cijenu. Kako da joj izidem na oči. Stala sam pred zrcalo i promatrala svoj goli trbuh. Evo ga opet. Ponovno se javio nakon duge stanke suzdržavanja ili sna, dok sam ga ja s mukom ignorirala. Vjerojatno je sve vrijeme čekao ovu priliku. Sada je zahtijevao svoje staro pravo na pozornost i kontrolu. Polovicu svog života provela sam uvlačeći trbuh. Kao da sam time uopće mogla ikoga zavarati. Iz stana iznad mene začulo se lupanje koje je moglo nastati samo pomicanjem namještaja ili skakanjem na mjestu. Dva para dvokrilnih vrata u mojoj sobi škripala su svojim šarkama. Oduprla sam se nagonu da izračunam svoj indeks tjelesne mase. Nisam mogla odoljeti vagi, pokazivala je pola kilograma manje nego jučer navečer. Gurnula sam je pod komodu. Ako mi više ne bude pred očima, sve će se ponovno srediti, jednokratni posrtaj, to me ne može izbaciti iz kolotečine. Nisam trebala ni kupiti vagu, to je sada bilo jasno. Barem nisam kupila onu digitalnu koja pokazuje svaku desetinu grama. Prije sam znala stati na vagu svakih nekoliko minuta. Kada su moji roditelji bili kod kuće, ušuljala bih se u kupao-nicu i sasvim tiho stala na vagu, tako da nitko ne čuje brzo pomicanje kazaljke prema gore. Prije jela, nakon jela, prije nego što bih se popiškala, nakon što bih se popiškala, razodjevena i odjevena, tako da znam koliko mogu oduzeti kada – što je najčešće bio slučaj – na

vagi stojim odjevena. I uvijek sasvim oprezno, kao da se vagu može nadmudriti prišuljavanjem. Naslanjajući se na rub umivaonika i spuštajući posljednjih pola kilograma kao na usporenoj snimci. Zgurila bih se koliko je to bilo moguće (kao da ću tako biti lakša), čučajući. Ne mogu normalno stati na vagu kao što to čine muškarci – samouvjerenim dugim korakom nakon kojeg se kazaljka još sekundama glasno pomiče amo-tamo. Bila sam zdvojna kada bih vidjela da imam pola kilograma više nego kada sam se vagala pola sata prije. I neopisivo sretna kada je bilo obratno. Osjećam fizičku nelagodu kada je pokraj mene vaga, a ja nisam barem jednom stala na nju. Posebno su mi neugodne velike vage koje ponekad stoje na stanicama sredstava javnog prijevoza. Privlače me, šuljam se oko njih, čak i pogledavam imam li odgovarajuću kovanicu. Ali nikada neću stati na jednu od njih, neki bi mi stranac mogao pogledati preko ramena, pročitati moju težinu i iz toga izvući svoje zaključke. Rado bih bila pojela jabuku da prekrijem bljutavi okus koji mi je ostao u ustima, ali sve sam bila požderala, čak i jabuke. Žderanje i bljuvanje stružu nam i grebu utrobu do kože, ali ostatci ostaju. Prazna posuda na čije se unutarnje stijenke lijepi viskozna prljavština, to sam bila ja. Kako je brzo tjelesno sjećanje opet bilo tu, tako jezivo poznato. Petnaest godina kao rukom odneseno. Možda bih

ipak trebala nazvati Charlotte, pomislila sam. Ali čim sam to izgovorila, nisam to mogla povući.

*

Od početka mi je poklanjala svoje povjerenje, ta okruživali su je ljudima koji su bili ropski pokorni njezinoj svekrvi. Utučila mi je u glavu to da moram slušati samo nju i da ne smijem dopustiti da iz mene izvlače informacije, što su brojne dvorske dame ubrzo pokušale više ili manje rafiniranim načinima. No ništa im nisam odala. Édes szeretett lelkem, pripadala sam samo njoj. Budući da je carica majka mrzila Mađarsku i Mađare, naravno da sam joj ja bila mrska. Češke dame s bečkog dvora koje su se pravile važne zato što govore francuski i talijanski, ali nisu znale mađarski, kuhale su od bijesa kada bismo koristile moj materinji jezik u njihovoj nazočnosti. Lijepa moja! Kakav je divan naglasak imala. Moj rozni cvijetak! Kako mi je nedostajala kad smo bile razdvojene, neprestano sam mislila na nju. Na njezino nježno lice. Njezino ponosno držanje. I sama je bila poput Mađarice. Bila je moje sve.

*

Prošetali smo se do stare staze za galopnu utrku, Hohenembsova, Ida, pas i ja. Njih su dvije nosile iste crne haljine kao i dan prije, pas isto pohabano sivosmeđe krzno. Samo sam ja bila odjevena u skladu s prigodom, u traperice i majicu. Hohenembsova je bila dobre

volje i žurnim nas korakom vukla za sobom kao na nekome zamišljenom povodcu. Pas je išao ispred, pa bi se opet vratio, opet otišao, pa se vratio, dašćući i isplažena jezika, kao da nešto iščekuje. Vjerojatno bačenu grančicu. Ida je soptala, bila je predebela za ovaj tempo, a prije svega obula je i pogrešne cipele, nije imala praktične čizme na vezanje poput Hohenebsove ili tenisice poput mene, nego poluvisoke salonke sa zašiljenim potpeticama koje su svakim korakom iznova tonule u travu. Nosila je pleteni kovčeg s potrepštinama za piknik, prijevodne me je nazvala na fiksni telefon u mom stanu. Nisam znala odakle joj broj jer moj broj nije bio u imeniku, na moje pitanje samo se glasno nasmijala i rekla da to uopće nije bio problem saznati, gospođa Hohenembs zna ljude. Zatim me je u njezino ime pozvala u šetnju Praterom i na piknik. Htjela sam se odmah izvući nekim izgovorom, vikend si nisam baš zamislila u šetnji s dvjema starijim ženama u subotu poslijepodne, ali Ida je bila tako nametljiva da nisam mogla odbiti. Rekla je da bi Hohenembsova bila ne-utježno žalosna kada bih odbila poziv i naposljetku sam na svoje vlastito čuđenje pristala, možda kako bih se poštedjela daljnjeg nagovaranja, a možda sam i bila sretna što ću napustiti poprište svoje orgije. Bila sam mrtva umorna. Uklonila sam sve tragove: pospremila, pomela, usisala, obrisala mokrom krpom, oprala posuđe, sve radne površine, ispolirala umivaonik i

zahodsku školjku. Upravo su ta blistava čistoća i miris sredstava za čišćenje bili vrišteća optužnica protiv mene. Jednako kao i nabijena vreća za smeće koja je stajala pokraj vrata kao samodopadno i trbušasto nadja. Kako ću samo taj napad čišćenja objasniti Charlotte, ona zna kako rijetko čistim. Moći će ući u moj stan tek onda kada ponovno budu vidljivi tragovi stanovanja. A trebat će i vremena da se povuku simptomi pustošenja moga tijela. Natečeni limfni čvorovi i desno oko podliveno krvlju. Ponudila sam Idi da ponesem kovčeg, ali nije htjela. Nijedna od njih nije komentirala moje oko. Hohenembsova je i dalje grabila ispred nas, a mi za njom. Tražila je odgovarajuće mjesto za piknik, nije bila zadovoljna ni s čim. Nekoliko smo puta okružile napušteno trkalište, sada sam i ja već soptala kao i Ida, samo je Hohenembsova bila u nevjerojatnoj kondiciji, ni traga napora na licu. Disala je mirno i ujednačeno. Meni je od napora bilo zlo, od jučer navečer ništa nisam jela kako bih kaznila samu sebe, i pila sam pre-malo, tako da mi se sada počelo vrtjeti i rekla sam da ne mogu ni koraka dalje prije nego što popijem gutljaj vode i uzmem griz nečega. Tvrđoglavo sam ostala stajati, pas je zacvilio, a Hohenembsova me je pogledala kao da me je tek sada primijetila. Ida, daj joj malo one juhe, pomaže kod svega, da ne ureknemo, i Ida je ispustila kovčeg na tlo, nevoljko rastvorila kožnati remen koji je bio omotan oko trbuha kovčega, podigla

poklopac pa izvadila zelenu termosicu i srebrnu čašu s pozlaćenom unutarnjom stijenkom. Dopola ju je napunila tamnom tekućinom, pri čemu je termosicu držala iznad srebrne čaše toliko visoko koliko joj je dopuštala njezina kratka ruka i pustila tekućinu da u tankom mlazu bubnjajući pada u čašu. Nokti su joj izgledali još gore nego prošli put, porubljeni sasušenom krvlju. Pružila mi je čašu i ne pogledavši me. Malo se pjenilo, a ja sam sadržaj posudice iskapila u jednom gutljaju. To mora da je bila neka vrsta ugušćene govede juhe, umislila sam si kako osjećam da mi se snaga vraća u trenu. Još, naredila je Hohenembsova, ne budi tako škrt, i Ida mi je oklijevajući nalila još, ponovno samo do pola. Popila sam u nekoliko manjih gutljaja i tek sada primijetila različite arome, imalo je intenzivan okus po govedini, žutoj repi i peršinu, bilo je gusto, pojavio se lagan osjećaj sitosti, ugodan. Sada bih mogla zaspati, pomislila sam. Hohenembsova, već nestrpljiva zbog odugovlačenja, požurivala nas je da nastavimo hodati. Još smo jednom morale okružiti trkalište dok gospođa napokon nije odabrala neko mjesto, a Ida i ja nismo klonule na travu. Hohenembsova nas je pogledala bez razumijevanja. Navikla sam da Ida tako reagira, pretila i kratka daha kakva već jest, ali mlada žena poput Vas? Sama je iz kovčega izvukla prostirku od bijelog damasta, raširila je na tlu ne izglađivši je i počela je puniti priborom za jelo, tanjurima,

čašama, posudama i zdjelama različitih veličina i s poklopcima, sve od čista srebra, bez nekoga posebnog reda, sve do posljednjeg centimetra. Ida, čiji bi to zapravo bio zadatak, ležala je ispružena na tlu i hropćući teško disala, njezin veliki trbuh prebrzo se podizao i spuštao. Da sam barem napokon na Krfu, odjednom je izustila. Dugonogi pas zbunjeno je stajao pored nje i čekao. Otvorila sam plastičnu bocu mineralne vode, ponudila čašu Hohenembsovoj koja ju je uzela prstima u rukavici, jednu sam čašu dala Idi u ruku, a sama popila dvije, jednu za drugom. Hohenembsova je nestrljivo hodala amo-tamo i napomenula da se Ida sada sigurno dovoljno odmorila. Ida je nespretno ustala pridržavajući se za psa koji se nije pomaknuo ni centimetra. Počela je raspakiravati jelo i servirati ga u zdjele. Bilo je tu malenih odrezaka, riže s graškom u prstenastom kalupu, rolica od šunke, punjenih lisnatih trokutica, salate od krumpira, salate s majonezom, salate od haringe, carskog drobljenca, voćne kaše od šljiva i Esterhazy torte, sve zbrda-zdola. Juhu od maloprije Ida je ulila u dvije čaše, jednu je pružila Hohenembsovoj, drugu zadržala u ruci, ja sam svoju porciju očito već bila dobila. Pas je legao pokraj prostirke i čeznutljivo gledao jela svojim psećim pogledom. Hohenembsova, koja je u međuvremenu nekoliko puta okružila mjesto na kojem smo se smjestile za piknik, napokon je sjela na travu i namjestila svoju suknju. Zakopčala je

dugmad na porubu suknje i tako je produljila. Skinula je rukavice, a Ida joj je oslobodila i dugmad na rukavi-
ma, podigla je rukave iznad lakta i sunčala svoje blijede
podlaktice. Na zglobu desne ruke nosila je krvavo-
crvenu samtenu narukvicu usko uz kožu, na unutarnjoj
strani lakta lijeve ruke imala je zelenkaste mrlje i točke
koje su izgledale kao mjesta uboda igle. Sjedila je
uspravno, promatrala jela i uspoređivala ih s rukom
ispisanim popisom koji joj je dala Ida na papiru ručne
izrade. Ida je čekala, ne, vrebala dok Hohenembsova
napokon nije počela jesti, i tek onda srknula svoju juhu
i usredotočeno počela zalogaj za zalogajem gurati u
usta, žvakati i gutati, mehanički i pomno, kao da mora
riješiti neki težak zadatak. Hohenembsova je uzdisala
gledajući način na koji Ida jede. Ona sama jela je po-
lako i od svega tek po griz, dva, kao da je sama svoja
vlastita kušačica hrane, i svejedno je uskoro završila s
jelom. Ja sam jela samo malo, odrezak i malo riže s
graškom, ništa od salata koje su bile premasne da bih
ih mogla zadržati u želudcu. Bila bih ipak pojela malo
više ili bih si barem nešto bila spremila u džepove da
sam slutila da će Ida, nakon što Hohenembsova završi
s jelom, što je ova dala do znanja gestom ruke kao da
sve miče s prostirke, punih usta odmah spremi jelo,
pribor i posuđe, i potrpati ih u kovčeg, pritom poskri-
večki trpajući ostatke u usta. Ostao je samo još čaj u
malenim srebrnim šalicama i jedna pralina za svaku od

nas, time je ovaj brzi piknik bio završen. Kako bih rado bila ostala ležati na toj livadi, malo odspavala ili gledala u nebo, ali Hohenembsova je bila neumoljiva. Zakopčala je porub prema gore, spustila rukave i ruke pružila pred Idu da joj ova zakopča dugmad. Potjerala nas je da krenemo i usmjerila Idu i mene prema Wurstelprateru pri čemu je govorila o nekoj izvedbi koja će se održati ondje negdje i koju obvezno moramo pogledati. Kupila sam si bocu Cole. Svakim gutljajem osjećala sam kako Cola rastvara odrezak u mom želudcu i još sam uza sve to dobila žgaravicu. Jedno smo vrijeme lutale uokolo, *Riesenrad* se okretao lijevo, pa desno od nas, nigdje nije bilo naznaka o toj izvedbi, Hohenembsova je rekla da bi neka žena bez maternice trebala izvoditi bečke *Liedove*. Tijekom te odiseje odjednom je napregnutim glasom rekla – kao da se za to mora ispričati – da je Prater privlači poput magneta, ne može ništa protiv toga, na tom je mjestu prvi i jedini put zaradila svoj vlastiti novac, kovanice koje su joj bacili u zadignuti rub haljine nakon što je kao dijete plesala pred nepoznatim ljudima dok je njezin otac svirao na citri. Još uvijek ima te kovanice, srećom nikada nije došla u neugodan položaj da bi ih morala potrošiti. Kratko se nasmijala pa rukom prekrila usne, rekla je to više u šali. Ida je rekla da danas i ne bi mogla potrošiti te kovanice čak i kada bi htjela jer već odavno ne vrijede, toliko je vremena prošlo. Vjerojatno je